

УДК 34

Мельник О. Я.

*здобувач кафедри муніципального права
та адміністративно-правових дисциплін Навчально-наукового
інституту права ім. І. Малиновського Національного
університету «Острозька академія»*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АКТИ ООН ЯК ДЖЕРЕЛА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У системі джерел права соціального забезпечення важливе місце посідають міжнародні договори України. Доречно наголосити, що міжнародні договори виступають об'єктивним та закономірним результатом глобалізації соціально-економічних процесів, міжнародного співробітництва та партнерства. Особливого значення міжнародні договори набувають у контексті декларованих у державі соціальних реформ, оскільки вони відображають та уособлюють міжнародний досвід, стандарти та традиції. Крім того, організація та проведення соціальних реформ передбачає їх спрямованість у напрямку підвищення ефективності системи соціальних прав [1, с.17-18], тому важливого значення набувають питання урахування міжнародних соціальних стандартів[2, с.211-214] та досвіду і практики окремих зарубіжних держав[3, с 537-540].

Принагідно нагадати, що за змістом Конституції України (ст.9) «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною

© Мельник О. Я., 2017

© Національний університет «Острозька академія», 2017

-
- Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

Радою України, є частиною національного законодавства України»[4]. Відповідні приписи містять окремі закони України. Так, наприклад, Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [5] передбачає, що особи з інвалідністю в Україні володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У контексті забезпечення системності та комплексності соціальних реформ, особливої значимості набувають міжнародно-правові акти ООН. Перед нашою державою стоїть проблема щодо належної та адекватної імплементації міжнародно-правових актів ООН у внутрішнє національне законодавство про соціальне забезпечення.

Метою наукової статті є науково-теоретичне дослідження сутності, ознак міжнародно-правових актів ООН та напрямів їх імплементації у національне законодавство України в умовах сьогодення. У юридичній літературі зазначена проблематика частково розглядалася у працях таких вчених-юристів як: В.М. Андрійів, Н.Б. Болотіна, С.Я. Вавженчук, В.С. Венедіктов, С.В. Венедіктов, С.В. Вишновецька, Т.З. Герасимів, І.В. Зуб, І.П. Жигалкін, М.І. Іншин, В.Л. Костюк, С.С.Лукаш, А.Р. Мацюк, В.П. Мельник, П.Д. Пилипенко, С.В. Попов, С.М. Прилипко, О.І. Процевський, С.М. Синчук, Б.І. Сташків, О. В. Тищенко, Н.М. Хуторян, Г.І. Чанишева, М.М. Шумило, Л.П. Шумна, В.І. Щербина, О.М. Ярошенко та ін. У контексті досліджуваної тематики, слід відзначити, що наукові праці цих та інших дослідників мають визначальне значення для розвитку та удосконалення системи джерел права соціального забезпечення. Разом із тим, ураховуючи декларування держави щодо організації соціальних реформ, необхідність урахування міжнародних соціальних стандартів та проблематика щодо удосконалення місця міжнародних договорів, зокрема

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

міжнародно-правових актів ООН у системі законодавства про соціальне забезпечення залишається достатньо актуальною та необхідною як складова подальшого реформування у цій царині.

Насамперед, варто підкреслити, що міжнародно-правові акти ООН спрямовані на: 1) виконання мети, завдань та повноважень ООН; 2) визнання та гарантування основоположних прав та свобод людини; 3) формування системи міжнародних соціальних стандартів; 4) формування засад міжнародно-правового статусу особи.

Доречно відзначити, що ООН ухвалено ціну низку міжнародно-правових актів з питань соціального забезпечення. Насамперед, це пов'язано із тим, що значна увага ООН приділяється питанням пов'язаним із соціальними правами людини, тенденціям їх еволюції, визнання та гарантування. Свого часу, відомий теоретик права, професор О.А. Лукашева звертала увагу на те, що, «друге покоління прав людини сформувалося в процесі боротьби народів за покращання свого економічного становища, за підвищення культурного статусу (так звані позитивні права).....соціального реформування суспільства, яке мало пом'якшити протиборство між багатими й бідними в суспільстві» [6, с. 21]. Соціальні права, у системі конституційних прав людини, набувають особливого значення через призму становлення України як демократичної, соціальної та правової держави [7, с.8-9],[8, с.16-19].

10 грудня 1948 р. Генеральною Асамблеєю ООН було прийнято та проголошено Загальну декларацію прав людини (далі – Декларація) [9]. За своєю правовою природою, Декларація стала міжнародно-правовим базисом визнання та гарантування основоположних прав людини. Адже у Декларації визначено систему універсальних та фундаментальних прав людини. Окреме місце у цій системі посідають соціальні права людини, які

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

покликані забезпечити соціальну свободу та вибір, необхідну підтримку зі сторони суспільства та держави.

Теоретико-правовий аналіз положень Декларації, дозволяє виділити наступні фундаментальні соціальні права: право на визнання її правосуб'єктності (ст.6); право на рівність перед законом та на рівний захист прав (ст.7); право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом (ст.8); право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави (ст.22); право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини (ст.25); право на материнство і дитинство, у тому числі право на особливе піклування і допомогу (ст.25); право на однаковий соціальний захист усіх дітей народжених у шлюбі або поза шлюбом (ст.25); право на освіту, у тому числі право на безплатну освіту початкова і загальна (ст.26); право на обов'язкову початкову освіту та право на загальнодоступну технічну і професійну освіту (ст.26) право на вищу освіту, яка повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного (ст.26); право на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод (ст.26); право батьків на пріоритет у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей (ст.26); право вільно брати участь у культурному житті суспільства, втішатися мистецтвом, брати участь у

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

науковому прогресі і користуватися його благами (ст.27); право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних або художніх праць, автором яких вона є (ст.27); право на соціальний і міжнародний порядок, при якому права і свободи, викладені в цій Декларації, можуть бути повністю здійснені (ст.28). По-перше, зазначені соціальні права є соціальними орієнтирами розвитку суспільства та держави. По-друге, закладені у Декларації соціальні права виступають своєрідними міжнародними соціальними стандартами.

Ще одним фундаментальним міжнародно-правовим актом ООН є ухвалений 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (далі – Міжнародний пакт) [10]. З правової точки зору, міжнародний пакт спрямований на поглиблення та конкретизацію положень Декларації. Серед принципових особливостей Міжнародного пакту визначення системи соціальних прав особи: по-перше, право на рівне для чоловіків і жінок право користування всіма економічними, соціальними і культурними правами, передбаченими в цьому Пакті (ст.3); право на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування. (ст.9); право на особливу охорону матерям протягом розумного періоду до і після пологів (ст.10); право працюючим матерям на оплачувану відпустку або відпустка з достатньою допомогою по соціальному забезпеченню (ст.10); право на особливі заходи охорони та допомоги щодо всіх дітей і підлітків без будь-якої дискримінації за ознакою сімейного походження чи за іншою ознакою (ст.10); право на достатній життєвий рівень для нього і його сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг і житло, і на неухильне поліпшення умов життя, у тому числі право на свободу від голоду, держави, які беруть участь у цьому Пакті повинні вживати необхідних заходів індивідуально і в порядку міжнародного співробітництва, які б включали проведення

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

конкретних програм для того, щоб: а) поліпшити методи виробництва, зберігання і розподілу продуктів харчування шляхом широкого використання технічних і наукових знань, поширення знань про принципи харчування і вдосконалення або реформи аграрних систем так, щоб досягти найбільш ефективного освоєння і використання природних ресурсів, і б) забезпечити справедливий розподіл світових запасів продовольства відповідно до потреб і з урахуванням проблем країн, як імпортуючих, так і експортуючих продукти (ст.11); право на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я, у тому числі через: а) забезпечення скорочення мертвонароджуваності та дитячої смертності і здорового розвитку дитини; б) поліпшення всіх аспектів гігієни зовнішнього середовища і гігієни праці в промисловості; с) запобігання і лікування епідемічних, ендемічних, професійних та інших хвороб і боротьби з ними; д) створення умов, які б забезпечували всім медичну допомогу і медичний догляд у разі хвороби (ст.12); право на освіту, що спрямовується на повний розвиток людської особи та усвідомлення її гідності і повинна зміцнювати повагу до прав людини і основних свобод, та передбачає, що: а) початкова освіта повинна бути обов'язковою і безплатною для всіх; б) середня освіта в її різних формах, включаючи професійно-технічну середню освіту, повинна бути відкрита і зроблена доступною для всіх шляхом вжиття всіх необхідних заходів і, зокрема, поступового запровадження безплатної освіти; с) вища освіта повинна бути зроблена однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного шляхом вжиття всіх необхідних заходів і, зокрема, поступового запровадження безплатної освіти; д) елементарна освіта повинна заохочуватися або інтенсифікуватися по можливості для тих, хто не проходив чи не закінчив повного курсу початкової освіти; е) має активно проводитися розвиток мережі шкіл усіх ступенів, повинна бути

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

встановлена задовільна система стипендій і повинні постійно поліпшуватися матеріальні умови викладацького персоналу; право на повагу свободи батьків і у відповідних випадках законних опікунів обирати для своїх дітей не тільки запроваджені державними властями школи, а й інші школи, що відповідають тому мінімуму вимог щодо освіти, який може бути встановлено чи затверджено державою, і забезпечувати релігійне та моральне виховання своїх дітей відповідно до власних переконань (ст.13); право на участь у культурному житті; користування результатами наукового прогресу та їх практичне застосування; користування захистом моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з будь-якими науковими, літературними чи художніми працями, автором яких вона є (ст.15).

Характеризуючи Міжнародний пакт, доречним буде відзначити, що він: а) поглиблює систему соціальних прав, які передбачені Загальною декларацією прав людини; б) розвиває системі міжнародних соціальних стандартів; в) потребує належної конкретизації у межах актів внутрішнього законодавства.

У системі міжнародно-правових актів ООН важливе місце посідають акти, які присвячені правам окремих категорій осіб. 13 грудня 2006 року Генеральною Асамблеєю ООН було ухвалено Конвенцію ООН про права людей з інвалідністю (далі – Конвенція)[11],[12]. Ухвалення цієї Конвенції стало об'єктивним та закономірним кроком на міжнародні соціальні виклики пов'язані із загрозливими тенденціями щодо збільшення чисельності осіб з інвалідністю. Принагідно потрібно підкреслити, що мета цієї Конвенції спрямована на заохочення, захист та забезпечення повного і рівного здійснення всіма особами з інвалідністю всіх прав людини й основоположних свобод, а також у заохоченні поваги до їхньої гідності. Це означає, що особи з інвалідністю наділяються можливістю мати та

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

здійснювати увесь комплекс прав, якими наділяється будь-яка людина. При цьому, Конвенція закликає держави-учасниці до поваги гідності осіб з інвалідністю. Тому, принципами цієї Конвенції є: повага до гідності, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності; недискримінація; повне та ефективне залучення та включення до суспільства; повага до особливостей осіб з інвалідністю, прийняття їх як компонента людської різноманітності, частини людства; рівність можливостей; доступність; рівність чоловіків та жінок; повага до здібностей дітей з інвалідністю, що розвиваються; повага до права дітей з інвалідністю зберігати свою індивідуальність.

Слідуючи меті Конвенції, доречним буде відзначити, що вона:

- 1) закріплює систему основоположних прав осіб з інвалідністю;
- 2) визначає систему соціальних прав осіб з інвалідністю;
- 3) покладає на держави, які її ратифікували зобов'язання імплементації положень у внутрішнє законодавство про соціальний захист.

Система визначених у Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю соціальних прав включають наступні: 1) право вести незалежний спосіб життя й усебічно брати участь у всіх аспектах життя, держави-учасниці вживають належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, як у міських, так і в сільських районах (ст.9); право на забезпечення захисту й безпеки осіб з інвалідністю у ситуаціях ризику, зокрема в збройних конфліктах, надзвичайних гуманітарних ситуаціях та під час стихійних лих (ст.10); право на повагу до її фізичної та психічної цілісності нарівні з іншими (ст.17); право всіх осіб з інвалідністю жити у звичайних місцях проживання, коли варіанти вибору є рівними з іншими

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

людьми, і вживають ефективних і належних заходів для того, щоб сприяти повній реалізації особами з інвалідністю цього права та повному включенню й залученню їх до місцевої спільноти (ст.19); право забезпечення індивідуальної мобільності осіб з інвалідністю з максимально можливим ступенем їхньої самостійності (ст.20); право осіб з інвалідністю на освіту без дискримінації, у тому числі право на інклюзивну освіту на всіх рівнях і навчання протягом усього життя (ст.24); право на найбільш досяжний рівень здоров'я без дискримінації за ознакою інвалідності, у тому числі на доступ до послуг у сфері охорони здоров'я, які враховують гендерну специфіку, у тому числі до реабілітації за станом здоров'я (ст.25); право на досягнення й збереження максимальної незалежності, повних фізичних, розумових, соціальних та професійних здібностей і повного включення й залучення до всіх аспектів життя (ст.26);

право на достатній життєвий рівень для них самих та їхніх сімей, що включає достатнє харчування, одяг та житло, і на безперервне поліпшення умов життя й вживають належних заходів для забезпечення та заохочення реалізації цього права без дискримінації за ознакою інвалідності (ст.28); право розвивати й використовувати свій творчий, художній та інтелектуальний потенціал не тільки для власного блага, а й для збагачення всього суспільства (ст.30); право на визнання й підтримку їхньої особливості культурної та мовної самобутності, зокрема жестових мов і культури глухих (ст.30); право брати участь нарівні з іншими у проведенні дозвілля та відпочинку й у спортивних заходах, держави-учасниці вживають належних заходів (ст.30).

В.Л. Костюк характеризує Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю, доречно наголошує на тому, що вона: по-перше, виступає міжнародно-правовим базисом існування і закріплення найбільш важливих і фундаментальних прав осіб з інвалідністю; по-друге, визначає

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

міжнародно-правові стандарти з питань прав осіб з інвалідністю та окреслює соціальні орієнтири розвитку суспільства та держави; по-третє, виступає ключовим міжнародним договором у системі джерел права соціального забезпечення, що покликаний регулювати відносини соціального забезпечення за участі осіб з інвалідністю; по-четверте, виступає міжнародно-правовим базисом розвитку внутрішнього законодавства про соціальне забезпечення і законодавство про права з інвалідністю; по-п'яте, потребує більш глибокої і адекватної імплементації у чинному законодавстві України на підставі розробки та ухвалення новітнього суспільства схваленого законодавчого акту про права осіб з інвалідністю[13].

Таким чином, ключова роль у системі джерел права соціального забезпечення належить міжнародно-правовим актам ООН, з огляду на наступне: такі акти визначають засади співробітництва та партнерства України з іншими державами у соціальній сфері; вони сприяють розвитку міжнародно-правового регулювання у сфері соціального забезпечення; вони визначають систему міжнародних соціальних стандартів; вони виступають базисом розвитку внутрішнього законодавства про соціальне забезпечення, його систематизацію а, на перспективу кодифікацію; визначають систему основоположних соціальних прав людини; визначають засади міжнародної правосуб'єктності особи.

Перспективними напрямками удосконалення напрямів імплементації міжнародно-правових актів ООН у галузі соціального забезпечення є наступні: 1) посилення співробітництва України та ООН з гуманітарних та соціальних питань; 2) посилення механізмів щодо належної ратифікації міжнародно-правових актів ООН; 3) визначення дієвих механізмів імплементації міжнародних соціальних стандартів у законодавство про соціальне забезпечення; 4) визначення дієвих механізмів виконання

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.ou.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

окремих міжнародно-правових актів ООН (наприклад, Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю); 5) забезпечення дієвості та ефективності права на соціальне забезпечення та інших тісно пов'язаних із ним прав; 6) посилення нагляду та контролю за дотриманням права на соціальне забезпечення та інших тісно пов'язаних із ним прав.

Список використаних джерел

1. Іншин М.І., Сіроха Д.І. Соціальна держава: сутність і перспективи//М.І. Іншин, Д.І. Сіроха// Актуальні проблеми соціального права: збірник матеріалів учасників всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р./За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.О. Попелюшка. – К.: ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2015. – С.17-21.
2. Костюк В.Л. Міжнародні стандарти прав осіб з інвалідністю умовах правової, соціальної держави: теоретико-правовий аспект / В. Л. Костюк//Актуальні проблеми соціального права в Україні: збірник наукових праць/за ред. М.І. Іншина, В.І. Щербини, С.Я. Вавженчука; відпов. ред. І.С. Сахарук. – Харків: «Юрайт», 2017. – 282с.
3. Костюк В.Л., Мельник О.Я. Європейський кодекс соціального забезпечення у контексті новітньої моделі джерел права: проблеми та тенденції. Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 травня 2017р.) У 2-х т. Т.1/ відп. ред. Г.О. Ульянова. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С. 535-540.
4. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

5. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991 року №875-XII// Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №21. – Ст. 252.
6. Общая теория прав человека. Руководитель авторского коллектива и ответственный редактор доктор юридических наук Е. А. Лукашева. – М.: Норма, 1996. – 520 с.
7. Скрипнюк О.В. Права та свободи людини у конституційній системі України (частина перша)/О.В. Скрипнюк//Публічне право. – 2011. – №4. – С.6-14.
8. Барабаш Ю.Г. Соціальні права громадян та можливості їх захисту Конституційним Судом України (частина перша)/ Ю.Г. Барабаш//Публічне право. – 2011. – №4. – С.15-22.
9. Загальна декларація прав людини: Декларація ООН від 10 грудня 1948 року//Електронний ресурс: Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 19.10.1973р.//Електронний ресурс: Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
11. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю: Конвенція ООН від 13.12.2006р.//Електронний ресурс: Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
12. Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і Факультативного протоколу до неї: Закон України від 16 грудня 2009 року №1767-VI// Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №9. – Ст.77.
13. Костюк В. Л. Конвенція ООН про права інвалідів у системі джерел права соціального забезпечення: науково-правовий аспект/ В.Л.Костюк// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2015. – №13. – С. 129.

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

Мельник О. Я.

Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення

У цій статті висвітлюються ключові аспекти розуміння міжнародно-правових актів ООН як джерел права соціального забезпечення. Осмислюється роль ООН у забезпеченні соціальних прав людини. Охарактеризовано ключові риси міжнародно-правових актів ООН як джерел права соціального забезпечення. Розглянуто особливості Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права. Означено особливості Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Зроблено висновки та рекомендації.

Ключові слова: ООН; джерела права соціального забезпечення; міжнародно-правові акти ООН; соціальний захист; соціальні права; соціальні гарантії; джерела права соціального забезпечення.

Мельник О. Я.

Международно-правовые акты ООН как источники права социального обеспечения

В этой статье освещаются ключевые аспекты понимания международно-правовых актов ООН как источников права социального обеспечения. Осмысливается роль ООН в обеспечении социальных прав человека. Охарактеризованы ключевые черты международно-правовых актов ООН как источников права социального обеспечения. Рассмотрены особенности Всеобщей декларации прав человека, Международного пакта об экономических, социальных и культурных правах. Отмечено особенности Конвенции ООН о правах лиц с инвалидностью. Сделаны выводы и рекомендации.

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

Ключевые слова: ООН; источники права социального обеспечения; международно-правовые акты ООН; социальную защиту; социальные права; социальные гарантии; источники права социального обеспечения.

Melnik O. Y.

International legal acts of the UN as a source of social security law

This article covers key aspects of understanding UN international legal acts as sources of social security law. Understands the role of the United Nations in the provision of social rights. The key features of UN international legal acts as sources of social security law are described. It is emphasized that the international legal acts of the United Nations are aimed at: 1) fulfilling the purpose, tasks and authority of the United Nations; 2) recognition and guarantee of fundamental human rights and freedoms; 3) the formation of a system of international social standards; 4) formation of the principles of the international legal status of a person.

It is worth noting that the UN has approved the price of a number of international legal acts on social security issues. First of all, this is due to the fact that the UN focuses on issues related to human rights, human rights trends, their evolution, recognition and guarantee. Features of the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights are considered. Features of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities are described. Conclusions and recommendations are made.

The system defined in the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities of Social Rights includes the following: 1) the right to an independent lifestyle and fully participate in all aspects of life, States Parties shall take appropriate measures to ensure that persons with disabilities have equal access to the physical environment, to transport, to information and communication, in particular information and communication technologies and

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

systems, as well as to other objects and services, open or provided to the population, both in urban and rural areas (Article 9) ; the right to provide protection and safety of persons with disabilities in situations of risk, in particular in armed conflicts, emergency humanitarian situations and natural disasters (Article 10); the right to respect for its physical and mental integrity on an equal basis with others (Article 17); the right of all persons with disabilities to live in ordinary places of residence, when choices are equal to other people, and take effective and appropriate measures to facilitate the full realization of this right by persons with disabilities and full inclusion and involvement in the local community (Art. 19); the right to ensure the individual mobility of persons with disabilities with the maximum possible degree of their independence (Article 20); the right of persons with disabilities to education without discrimination, including the right to inclusive education at all levels and lifelong learning (Article 24); the right to the most accessible level of health without discrimination on the basis of disability, including access to health care services that take into account gender specifics, including health rehabilitation (Article 25); the right to achieve and maintain maximum independence, full of physical, mental, social and professional abilities and full inclusion and inclusion in all aspects of life (Article 26);

the right to an adequate standard of living for themselves and their families, including adequate nutrition, clothing and housing, and for the continuous improvement of living conditions and take appropriate measures to ensure and encourage the realization of this right without discrimination on the basis of disability (Article 28); the right to develop and use its creative, artistic and intellectual potential, not only for its own good, but also for enriching the whole of society (Article 30); the right to recognition and support of their particular cultural and linguistic identity, in particular sign languages and the culture of the deaf (Article 30); the right to participate on an equal basis with others in leisure

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.

and recreational activities and in sporting events, the participating States shall take appropriate measures (Article 30).

Thus, the key role in the system of sources of social security law belongs to the international legal acts of the United Nations, taking into account the following: such acts define the principles of cooperation and partnership of Ukraine with other states in the social sphere; they contribute to the development of international legal regulation in the field of social security; they define the system of international social standards; they serve as a basis for the development of domestic legislation on social security, its systematization, and, in the long term, codification; determine the system of fundamental social rights; determine the principles of international personality of personality.

Promising directions of improvement of the directions of implementation of UN international legal acts in the field of social security are as follows: 1) strengthening Ukraine-UN cooperation on humanitarian and social issues; 2) strengthening mechanisms for the proper ratification of UN international legal acts; 3) identification of effective mechanisms for the implementation of international social standards in the legislation on social security; 4) identification of effective mechanisms for the implementation of certain international legal acts of the United Nations (for example, the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities); 5) ensuring the effectiveness and efficiency of the right to social security and other closely related rights; 6) strengthening supervision and control over the observance of the right to social security and other closely related rights.

Key words: UN; sources of social security law; international legal acts of the UN; Social Protection; social rights; social guarantees; sources of social security law.

▪ Міжнародно-правові акти ООН як джерела права соціального забезпечення / О. Я. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 2(16) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17moypsz.pdf>.